

Lönar sig arbete 2.0?

En ESO-rapport med fokus på nyanlända

Agenda

Bakgrund, frågeställningar och metod

Ekonomiskt utbyte av att arbeta

Avslutande kommentarer

Bakgrund, frågeställningar och metod

Bakgrund

- **Integrationen på arbetsmarknaden är avgörande för individen och för de offentliga finanserna**
- **Väl utrett område: Flera insatser krävs för att påverka utbudet, efterfrågan och matchningen på arbetsmarknaden**
- **Men ingen systematisk genomgång av hur det ekonomiska utbytet av arbete ser ut för nyanlända flyktingar**

Frågeställningar och avgränsningar

1. Hur ser det ekonomiska utbytet av arbete ut för nyanlända flyktingar?
2. På vilket sätt och varför skiljer sig det ekonomiska utbytet av arbete för nyanlända flyktingar från övriga i befolkningen?

Avgränsningar – det som inte tas upp:

- ...att långsiktiga effekter för inkomsten kan vara större än de kortsiktiga.
- ...att andra värden av att ha ett arbete än rent ekonomiska.

"Ett väl utfört arbete ger en inre tillfredsställelse och är den grund på vilket samhället vilar"

Frågeställningar och avgränsningar

1. Hur ser det ekonomiska utbytet av arbete ut för nyanlända flyktingar?
2. På vilket sätt och varför skiljer sig det ekonomiska utbytet av arbete för nyanlända flyktingar från övriga i befolkningen?

Avgränsningar – det som inte tas upp:

- ...att långsiktiga effekter för inkomsten kan vara större än de kortsiktiga.
- ...att andra värden av att ha ett arbete än rent ekonomiska.
- ...att asylsökande som fått ett tillfälligt uppehållstillstånd kan få ett permanent uppehållstillstånd om hen kan försörja sig själv vilket ger mycket starka incitament att arbeta.
- ...att ekonomiska drivkrafter som påverkar beslut att exempelvis utbilda sig, på sikt kan ha betydelse för möjligheten att få ett arbete.
- Ingen bedömning av vad det ekonomiska utbytet betyder för sysselsättning och arbetade timmar.

Kartläggningen

- **Två dimensioner av ekonomiska drivkrafter:**
 - Ekonomiskt utbyte av att *arbeta jämfört med att inte arbeta*
 - Ekonomiskt utbyte av att *öka sin löneinkomst något på marginalen*

Kartläggningen

- Två dimensioner av ekonomiska drivkrafter:
 - Ekonomiskt utbyte av att *arbeta jämfört med att inte arbeta*
 - Ekonomiskt utbyte av att *öka sin löneinkomst något på marginalen*
- **Två ansatser:**
 - **Modellberäknade genomsnitt för grupper i befolkningen 20–64 år**
 - **Typfallsberäkningar med fokus på grupper med låg inkomst**

Kartläggningen

- Två dimensioner av ekonomiska drivkrafter:
 - Ekonomiskt utbyte av att *arbeta jämfört med att inte arbeta*
 - Ekonomiskt utbyte av att *öka sin löneinkomst något på marginalen*
- Två ansatser:
 - Modellberäknade genomsnitt för grupper i befolkningen 20–64 år
 - Typfallsberäkningar med fokus på grupper med låg inkomst
- **Fyra redovisningsgrupper:**
 - **Flyktingar och skyddsbehövande inkl. deras anhöriga i Sverige 1 – ≤4 år**
 - **Övriga utrikes födda i Sverige 1–≤4 år**
 - **Utrikes födda mer än fyra år i Sverige**
 - **Personer som är födda i Sverige**

Kartläggningen, forts.

- **Inkomstfördelningsstatistik för 2015 som har skrivits fram till 2017 års ekonomiska och demografiska förhållanden och till de regler som gäller 2017**

Reservationer

- **Framskrivna data och delvis simulerade inkomster – osäkerhet.**
- **Resultaten bygger på ett stort antal antaganden – viktigt att hålla i minnet.**

Ekonomiskt utbyte av att arbeta

Mått på ekonomiskt utbyte av att *arbeta jämfört med att inte arbeta*

Ersättningsgrad (ERS)

$$\text{ERS} = \frac{\textit{disponibel inkomst utan arbete}}{\textit{disponibel inkomst vid arbete}}$$

$$\text{ERS} = \frac{108\,000\text{ kr}}{117\,600\text{ kr}} = 0,92 = 92\%$$

Ju *högre* ERS desto *lägre* ekonomiskt utbyte arbete.

Disponibel inkomst för hushållet

lön
+ företagarincomester
+ kapitalinkomster
+ transfereringar
- skatter
- övriga negativa transfereringar
- avgiften för barnomsorg
disponibel inkomst

Modellberäknade ersättningsgrader

Simuleringen:

1. **Först beräknas disponibel inkomst för hushållet om individen arbetar hela året.**
2. **Därefter beräknas den inkomst hushållet skulle ha om individen istället är arbetslös hela året.**
3. **För sammanboende par görs simuleringen för kvinnan och mannen var för sig.**
4. **Slutresultatet visar ersättningsgraden för var och en av individerna som ingår.**
5. **Som arbetslös antas man ha inkomstrelaterad a-kassa.**

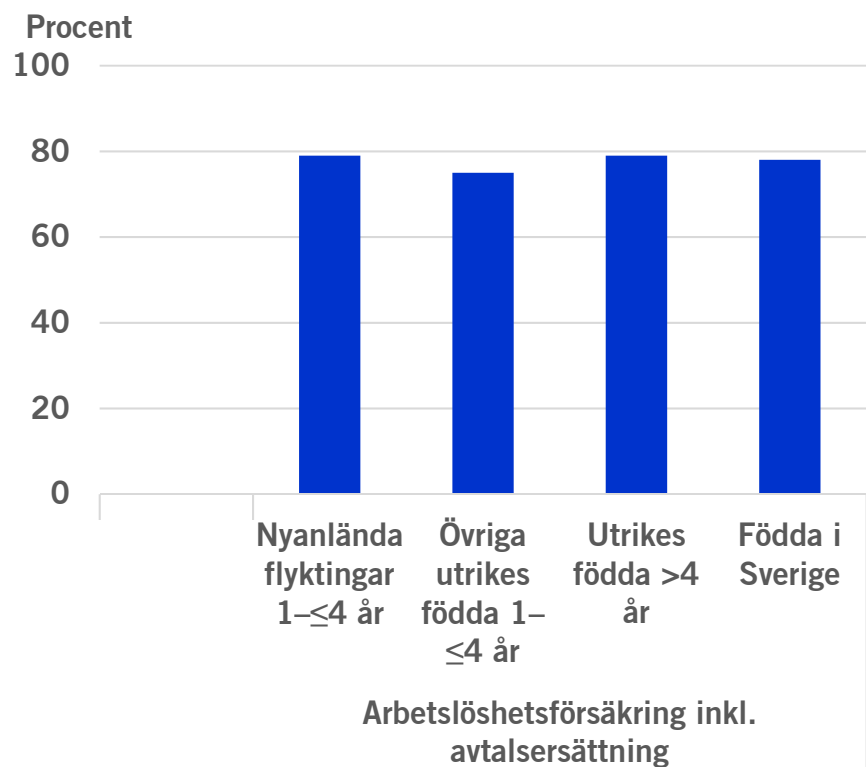
Ersättningsgraden vid arbetslöshet

- beräknas för de som har en bakomliggande inkomst som är minst tre prisbasbelopp
- inte har företagarincomester.
- Faktisk lön eller lön beräknat utifrån sjukpenninggrundande transfereringar

Vid deltagande i en etableringsinsats

- beräknas ersättningsgraden för alla som haft etableringsersättning någon gång under året.
- Månadslönen vid arbete antas vara 18 000 kr.

Genomsnittlig ersättningsgrad (ERS)

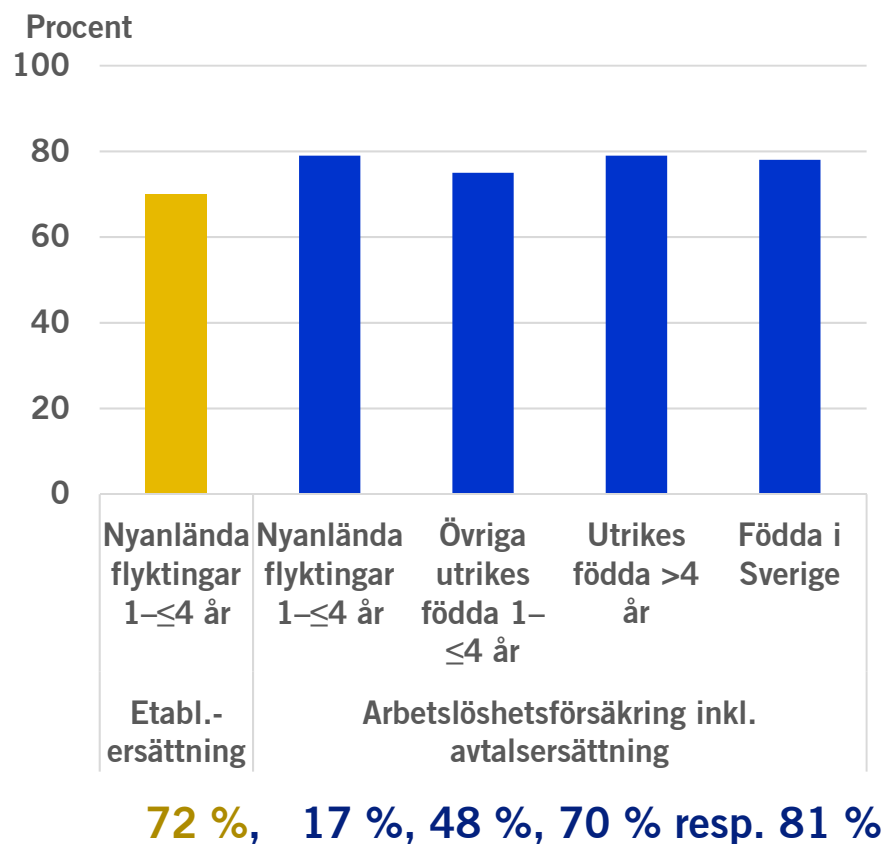
17 %, 48 %, 70 % resp. 81 %

- **Genomsnittlig ERS 20-64 år**
 - vid arbetslöshet är 78 %
- **... men modellberäknade ERS vid arbetslöshet har svagheter**
 - Modellberäkningen utgår från att en arbetslös har inkomstrelaterad ersättning – stämmer allt sämre
 - Ersättningsgraden vid arbetslöshet kan bara beräknas för en mycket liten del av de nyanlända

Anm.: Simulerade värden för 2017.

Källa: SCB, STAR 2015, egna beräkningar.

Genomsnittlig ersättningsgrad (ERS)

- **Genomsnittlig ERS 20-64 år**
 - vid arbetslöshet är 78 %
 - med etableringsersättning är 70 %
- **... men modellberäknade ERS vid arbetslöshet har svagheter**
 - Modellberäkningen utgår från att en arbetslös har inkomstrelaterad ersättning – stämmer allt sämre
 - Ersättningsgraden vid arbetslöshet kan bara beräknas för en mycket liten del av de nyanlända

Anm.: Simulerade värden för 2017.

Källa: SCB, STAR 2015, egna beräkningar.

Genomsnittlig ersättningsgrad för hushållstyper

	Etabl.- ersättn.				
	Nyanl. flyktingar 1-≤4 år				
Ensamst.m. barn 0-6 år	79				
Ensamst. m. barn 7-19 år	83				
Ensamst. 20-39 år	59				
Ensamst 40-64 år	60				
Sammanb.m. barn 0-6 år	78				
Sammanb.m. barn 7-19 år	79				
Sammanb. 20-39 år	62				
Sammanb. 40-64 år	61				

- **Etableringsersättning:**

- Lägre ERS för hushåll utan barn, dvs. arbete lönar sig bättre för dem.

Genomsnittlig ersättningsgrad för hushållstyper

	Etabl.- ersättn.	Arbetslöshetsförsäkring			
		Nyanl. flyktingar 1-≤4 år	Nyanl. flyktinga r 1-≤4 år	Övriga utrikes födda 1≤4 år	Utr. födda >4 år
Ensamst.m. barn 0-6 år	79	81	74	78	75
Ensamst. m. barn 7-19 år	83	82	77	79	75
Ensamst. 20-39 år	59	74	67	67	66
Ensamst 40-64 år	60	74	69	74	72
Sammanb.m. barn 0-6 år	78	85	78	81	79
Sammanb.m. barn 7-19 år	79	85	81	85	83
Sammanb. 20-39 år	62	83	80	79	80
Sammanb. 40-64 år	61	83	81	85	85

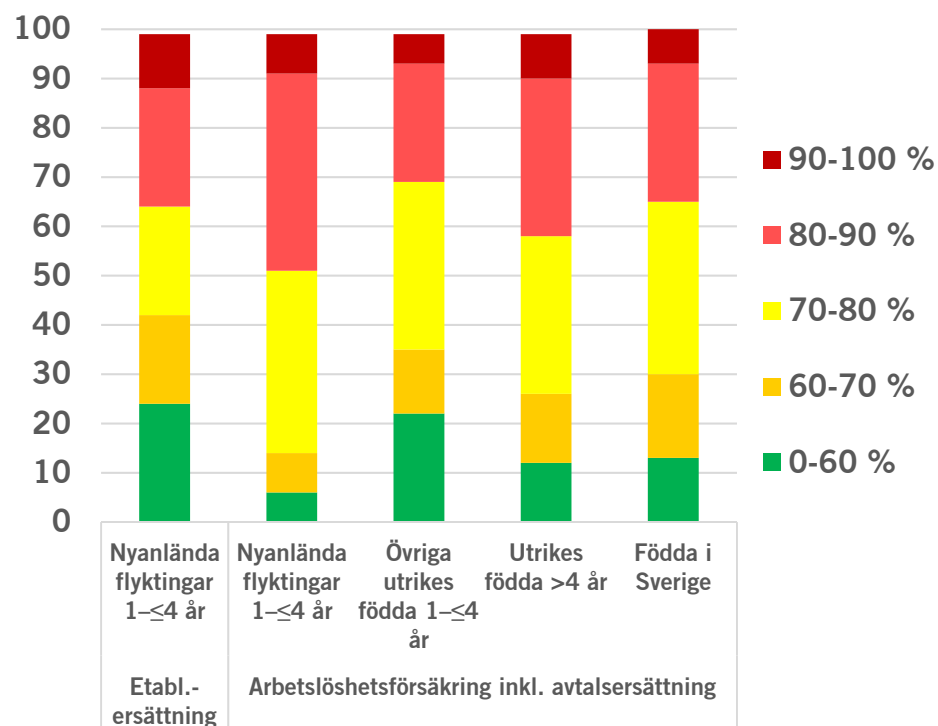
- **Etableringsersättning:**

- Lägre ERS för hushåll utan barn, dvs. arbete lönar sig bättre för dem.

- **A-kassa**

- Genomsnittliga ERS är relativt låg för ensamstående utan barn
- inga inkomster från andra som mildrar inkomstbortfallet när man inte arbetar.
- Annars generellt ganska höga ERS.

Variation i ersättningsgrad

- Ersättningsgrader på minst 80 % vid arbetslöshet är vanliga i alla grupper.
- Vid etableringsersättning är lägre ersättningsgrader förhållandevis vanliga.

Anm.: Simulerade värden för 2017.

Källa: SCB, STAR 2015, egna beräkningar.

Typfallsberäknade ERS vid låg inkomst

1. Inkomsterna beräknas för fyra olika situationer:

- när man arbetar heltid,
- har a-kassa,
- etableringsersättning eller
- saknar någon av dessa inkomster vilket ofta innebär att man har försörjningsstöd.

2. Sex olika typhushåll:

- Ensamstående och sammanboende utan barn,
- Ensamstående med ett barn (2 år) eller fyra barn (2, 4, 7 och 14 år).
- Sammanboende med ett barn (2 år) eller fyra barn (2, 4, 7 och 14 år).

Typfallsberäknade ERS vid låg inkomst

4. **Viktigt – resultaten är beroende av ett stort antal antagande**
 - Vilka kostnader ska beaktas och hur stora? Hyra, el, hemförsäkring, arbetsresor barnomsorg.
 - Skattesats, underhållsstöd...
5. **Månadslönen antas vara 20 000 kr.**
6. **Inkomstrelaterad a-kassa inkl. avtalsersättning.**

(I rapporten redovisas också ERS när månadslönen är 18 000 kr och när a-kassan utan avtalsersättning.)

Typfallsberäknade ERS – månadslön 20 000 kr

		A-kassa	Etablerings- ersättning	Saknar egen försörjning
Ensamstående utan barn		82	64	64
Ensamstående med ett barn		88	71	69
Ensamstående med fyra barn		93	91	91
Sammanboende utan barn				
	Ingen arbetar – en börjar	90	60	81
	En arbetar – andra börjar	91	72	50
	Ingen arbetar – båda börjar	82	43	40
Sammanboende med ett barn				
	Ingen arbetar – en börjar	90	76	97
	En arbetar – andra börjar	88	74	51
	Ingen arbetar – båda börjar	80	56	50
Sammanboende med fyra barn				
	Ingen arbetar – en börjar	92	93	100
	En arbetar – andra börjar	93	92	86
	Ingen arbetar – båda börjar	85	86	86

Anm.: Simulerade värden för 2017.

Källa: SCB, STAR 2015, egna beräkningar.

Mått på ekonomiskt utbyte av att *öka sin arbetsinsats på marginalen*

$$ME = 1 - \frac{(\text{disp.ink. efter löneökn.} - \text{disp. ink. före löneökn.})}{\text{löneökning}}$$

$$ME = 1 - \frac{(117\,600 - 108\,000)}{12\,000} = 1 - \frac{9\,600}{12\,000} = 0,2 = 20 \%$$

**Ju *högre* ME desto *lägre*
ekonomiskt utbyte av arbete.**

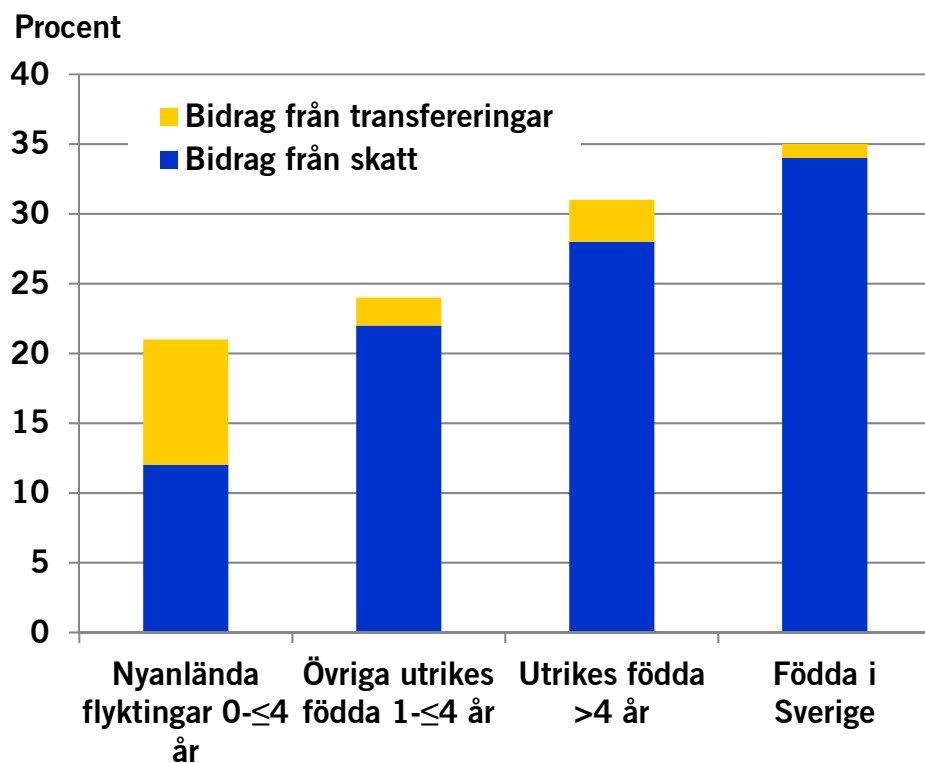
Modellberäknade marginaleffekter

- **Inkomsten ökar med 12 000 kronor per år.**
- **För sammanboende par görs simuleringen för kvinnan och mannen var för sig.**

+ några ytterligare antagande som inte tas upp här

- **ME beräknas för 69 % av nyanlända och upp till närmare 90 % i de övriga grupperna**

Genomsnittlig marginaleffekt (ME)

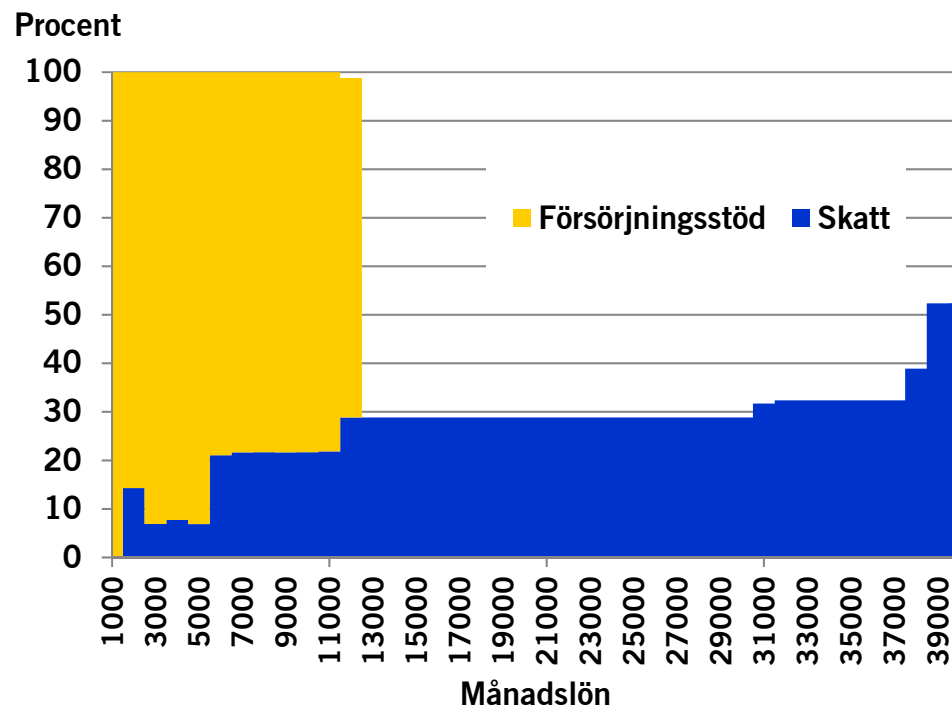

- Nyanlända flyktingar har i genomsnitt lägre ME - lägre arbetsinkomst ger lägre marginalsatt.
- Transfereringarna bidrar i högre grad för dem.

Typfallsberäknade marginaleffekter

- Ökar "månadslönen" stegvis med 1 000 kronor.
- Samma typhushåll som vid typfallsberäknad ERS
- Ingen jobbstimulans vilket innebär att ME är 100 % så länge hushållet har försörjningsstöd.
- Modellen kan inte beräkna ME för de som har etableringsersättning.

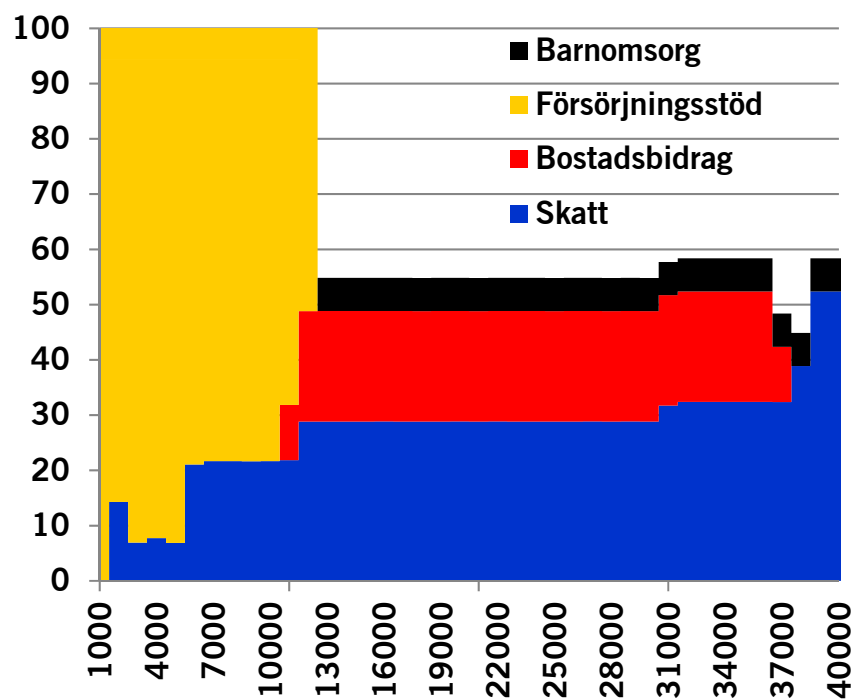
Typfallsberäknad marginaleffekt för ensamstående utan barn

- För den ensamstående utan barn är ME 100 % så länge det finns behov av försörjningsstöd.

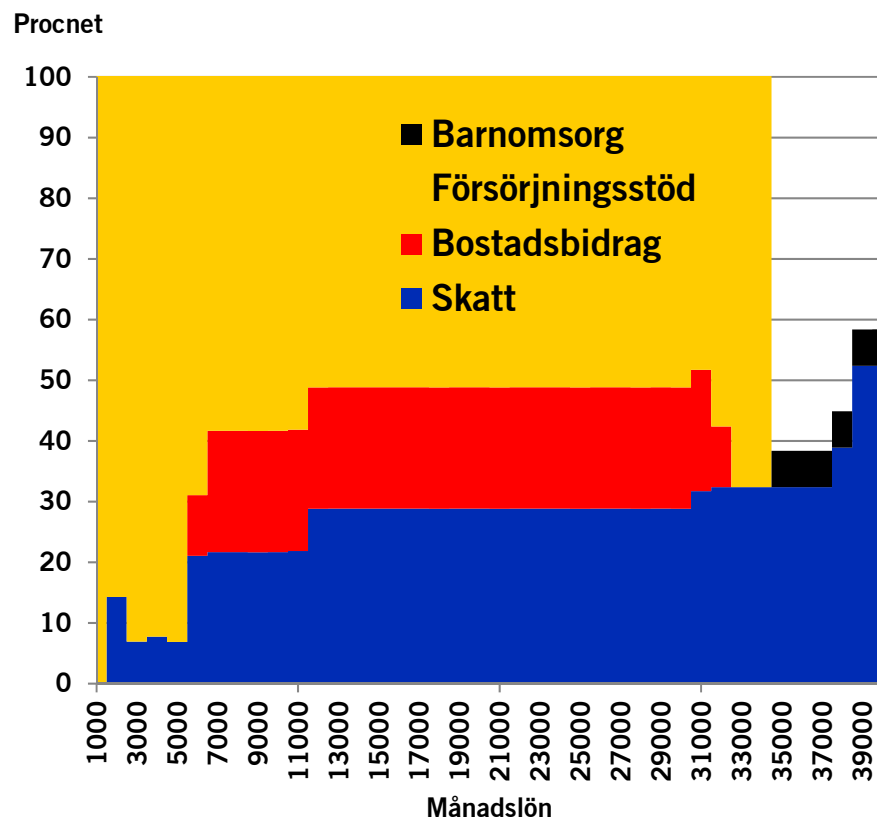
Upphör här efter drygt 11 000 kronor i månadslön.

Typfallsberäknad marginaleffekt för ensamstående med fyra barn

- Bostadsbidraget bidrar till att rätten till försörjningsstöd upphör tidigare

Typfallsberäknad marginaleffekt för sammanboende med fyra barn

- Partnern arbetar inte.
- Har man fyra barn krävs en månadslön kring 34 000 kronor för att rätten till försörjningsstöd ska upphöra.

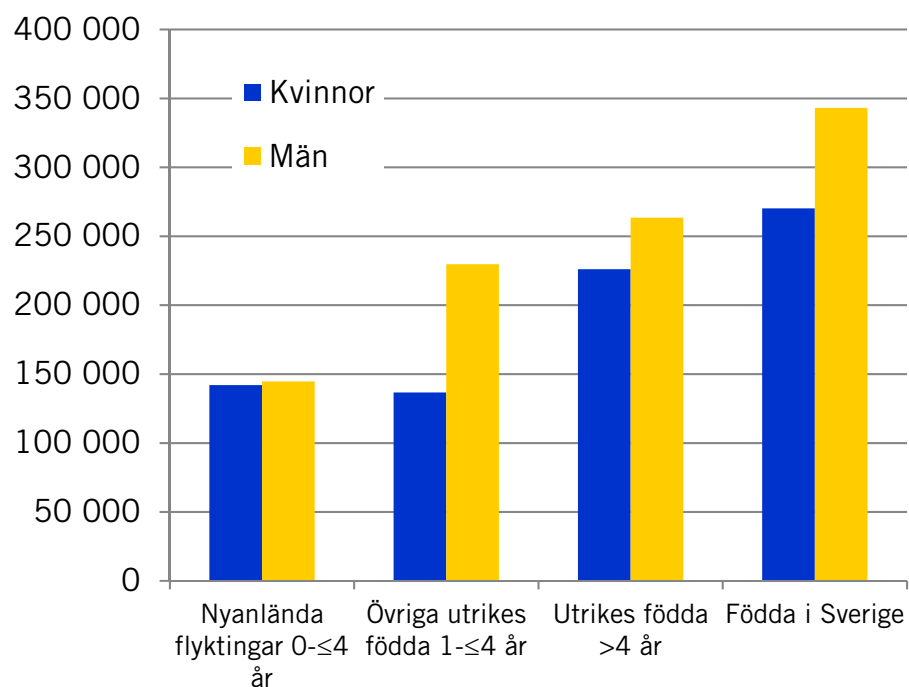
Anm.: Simulerade värden för 2017.

Källa: SCB, STAR 2015, egna beräkningar.

Varför ser resultaten ut som de gör?

- **Lönens storlek**
- **Alternativ försörjning när arbete saknas**
- **Hushållets sammansättning**
 - Familjestöd
 - Andra inkomster bidrar också
- **Nyanlända flyktingar som grupp**
 - Är unga och många har kort utbildning → **låg förväntad lön**
 - Något vanligare med hemmaboende barn, och vanligare att ha många barn. Något vanligare att vara ensamstående med barn.
→ **familjepolitiska stöd betyder mer**
 - Få kvalificerar sig för inkomstrelaterad a-kassa. Många har etableringsersättning istället för försörjningsstöd

Genomsnittlig individuell disponibel inkomst

- **Nyanlända: låga förvärvsinkomster, låga skattepliktiga transfereringar men många har skattefria transfereringar**
- **Ca 75 procent har etableringsersättning och en fjärdedel försörjningsstöd. Närmare hälften har bostadsbidrag.**

Avslutande kommentarer

Slutkommentar: Stärkta ekonomiska drivkrafter

- **Det ekonomiska utbytet av arbete har stärkts**
- **Etableringsersättningen ökar det ekonomiska utbytet av arbete**
- **Hög eller låg ersättning till nyanlända? Sverige har valt hög ersättning.**
- **Effekter av låg ersättning: söka arbete mer intensivt eller lämna arbetskraften?**
- **För att behålla dessa individer i arbetskraften kan det vara motiverat med tillräckligt höga ersättningar under den tid de förbättrar sina förutsättningar på arbetsmarknaden.**

Slutkommentar: Behov av förändringar?

- **Insatser på ett flertal områden krävs för att korta tiden för etablering – inte bara starka ekonomiska incitament.**
- **En sund incitamentsstruktur är viktig men det är inte givet hur incitamenten till arbete på bästa sätt kan stärkas**
- **Komplext och behöver utredas ordentligt, inte minst betydelsen av de familjepolitiska stöden.**
- **Förslag på möjliga förbättringar inom etableringsstöden:**
 - individualisera etableringstillägget,
 - se över ersättningsnivåerna för barn i etableringstillägget och i försörjningsstödet och
 - se över samordningen mellan etableringstillägg och underhållsstöd.

Tack för att ni lyssnat!

Italienska invandrare i Göteborg 1947
Källa: Wikimedia commons

Extrabilder

Hur många har mycket lågt ekonomiskt utbyte av arbete?

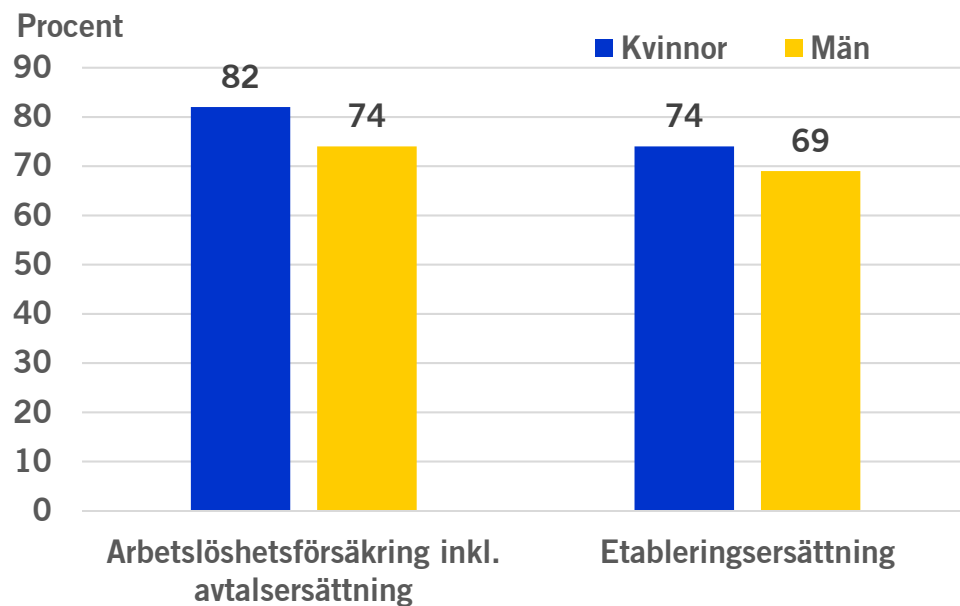
- **Etableringsersättning 2016**
 - 14 000 kvinnor och 12 000 män med etableringstillägg (har barn)
 - 19 000 kvinnor och 37 000 män utan etableringstillägg (har inte barn)
- **Försörjningsstöd 2016**
 - 128 000 vuxna med arbetslöshet som försörjningshinder, därav 90 000 utrikes födda (ca 70 %)

Vuxna biståndsmottagare 2016		Samtliga	Inrikes	Utrikes födda
Ensamstående kv.	utan barn	50 600	24 700	25 800
Ensamstående män	utan barn	91 600	45 600	46 100
Sammanboende par	utan barn	20 600	3 900	16 700
Ensamstående kv.	4+ barn	2 500	400	2 100
Ensamstående män	4+ barn	400	100	300
Sammanboende	4+ barn	11 300	500	10 700

Nyanlända flyktingkvinnor

Genomsnittlig ersättningsgrad

Kvinnor och män

Anm.: Simulerade värden för 2017.

Källa: SCB, STAR 2015, egna beräkningar.

Kvinnor jämfört med män

- **Kvinnor har generellt svagare förankring på arbetsmarknaden än män**
 - och det gäller i högre grad för nyanlända flyktingkvinnor

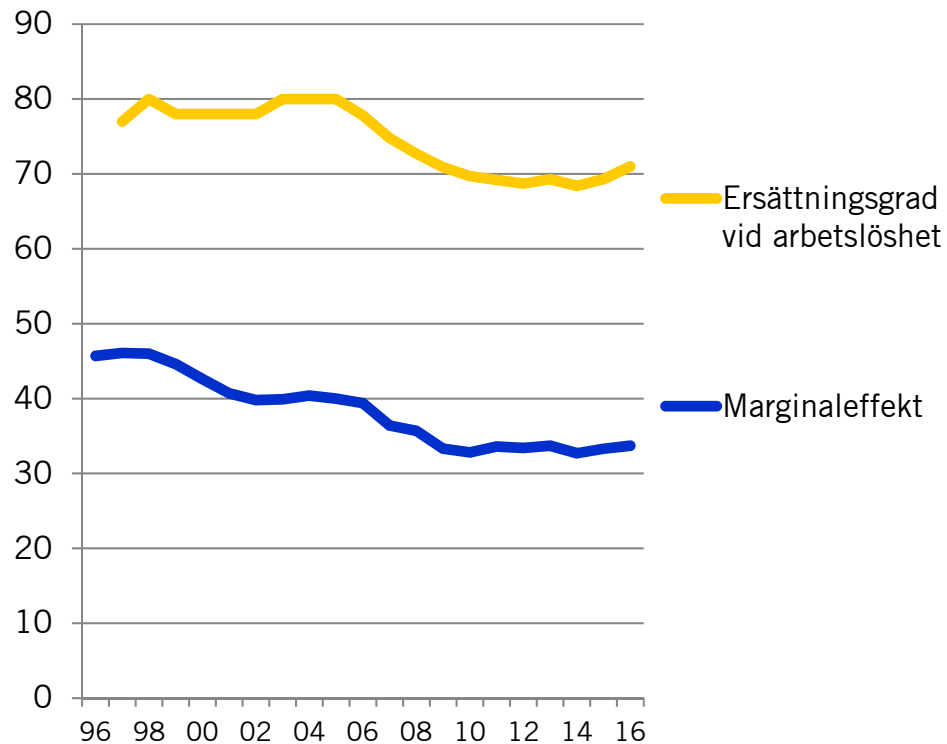
Kvinnor jämfört med män

- Kvinnor har generellt svagare förankring på arbetsmarknaden än män
 - och det gäller i högre grad för nyanlända flyktingkvinnor
- **Kvinnor är generellt mindre ofta ensamstående utan barn och betydligt oftare ensamstående med barn**
 - och det gäller i högre grad för nyanlända flyktingkvinnor

Kvinnor jämfört med män

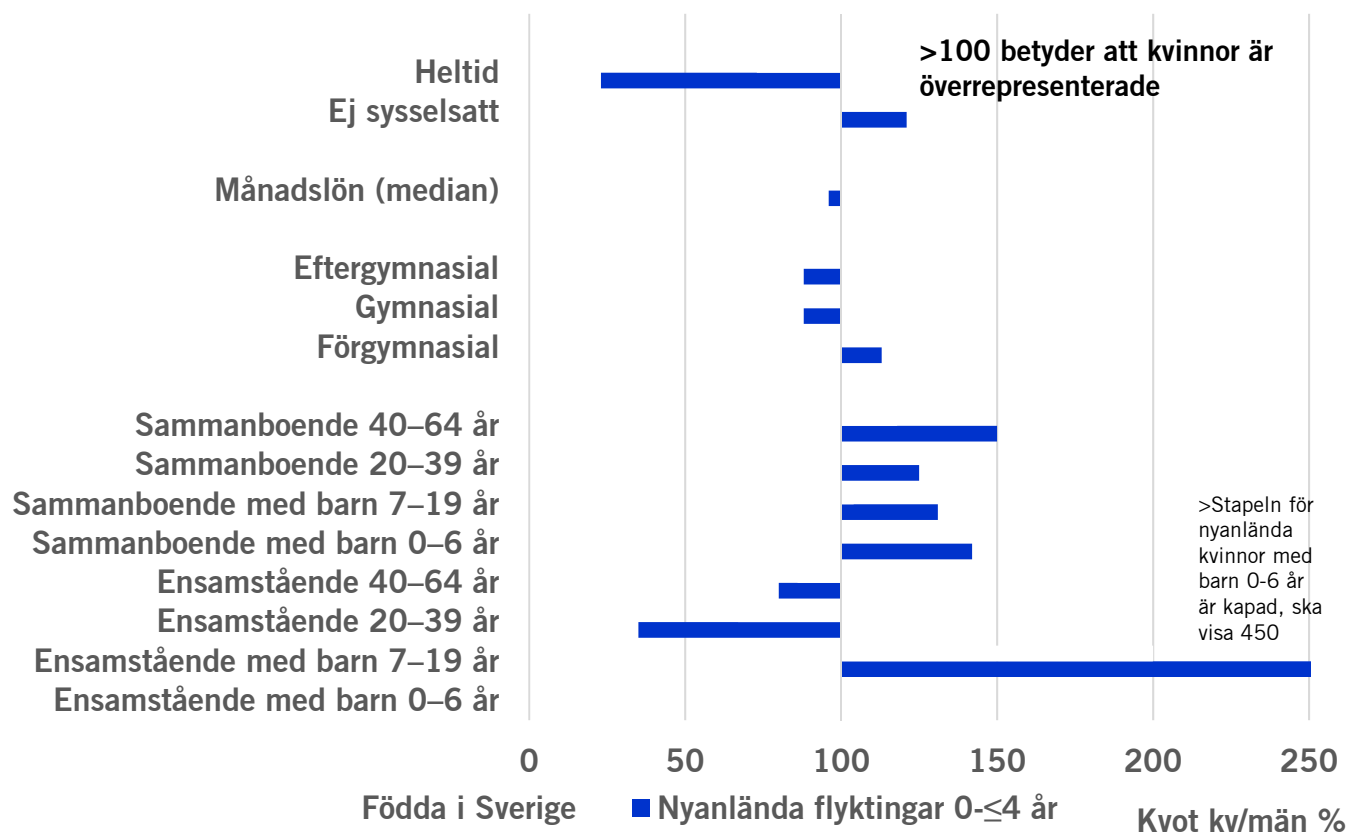
- Kvinnor har generellt svagare förankring på arbetsmarknaden än män
 - och det gäller i högre grad för nyanlända flyktingkvinnor
- Kvinnor är generellt mindre ofta ensamstående utan barn och betydligt oftare ensamstående med barn
 - och det gäller i högre grad för nyanlända flyktingkvinnor
- **Kvinnor födda i Sverige har oftare eftergymnasial utbildning än män**
 - **men motsatta gäller för nyanlända flyktingkvinnor**

Utvecklingen av ekonomiskt utbyte av arbete

- Det ekonomiska utbytet av arbete har ökat för befolkningen i genomsnitt
- Det ekonomiska utbytet av arbete stärkts även för de med låga inkomster enligt Nordström Skans m.fl. (2017).

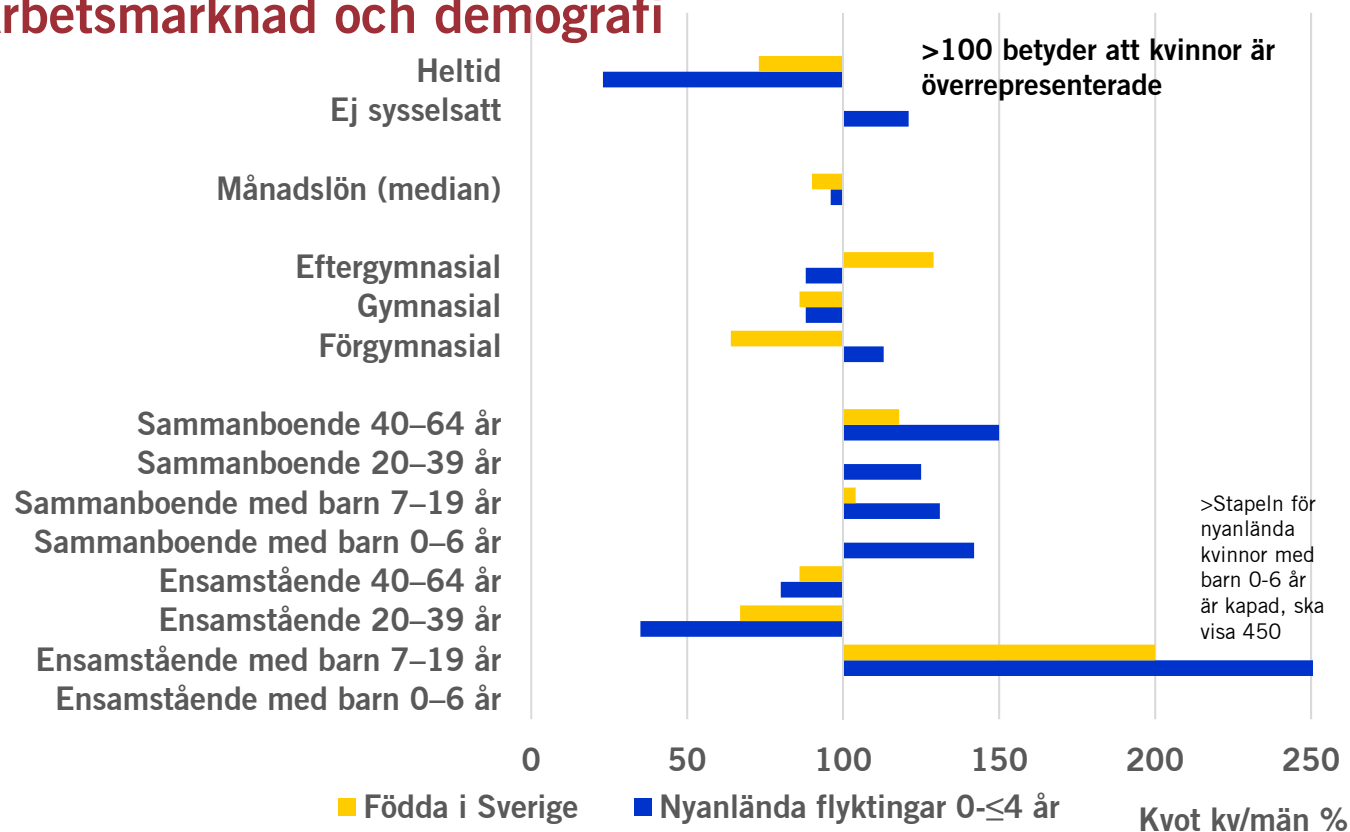
Hur ser det ut för (nyanlända) kvinnor?

Anm.: Simulerade värden för 2017.

Källa: SCB, STAR 2015, egna beräkningar.

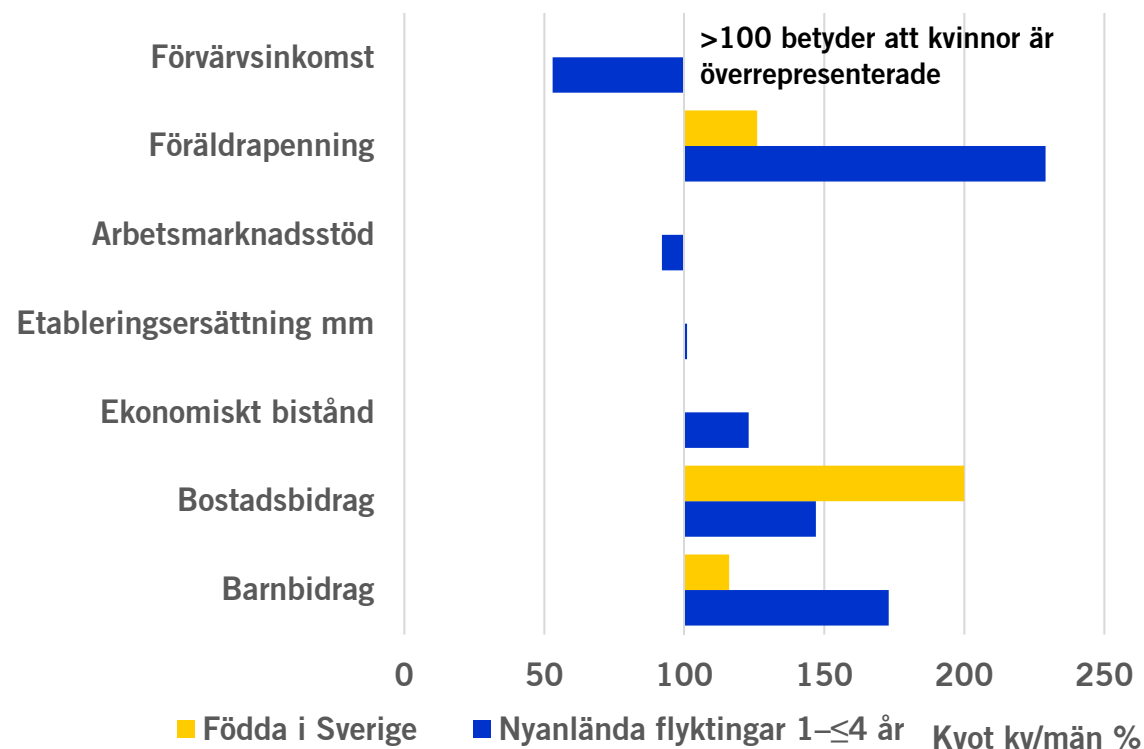
Hur ser det ut för (nyanlända) kvinnor? Arbetsmarknad och demografi

Anm.: Simulerade värden för 2017.

Källa: SCB, STAR 2015, egna beräkningar.

Hur ser det ut för (nyanlända) kvinnor? Inkomster

Anm.: Simulerade värden för 2017.

Källa: SCB, STAR 2015, egna beräkningar.

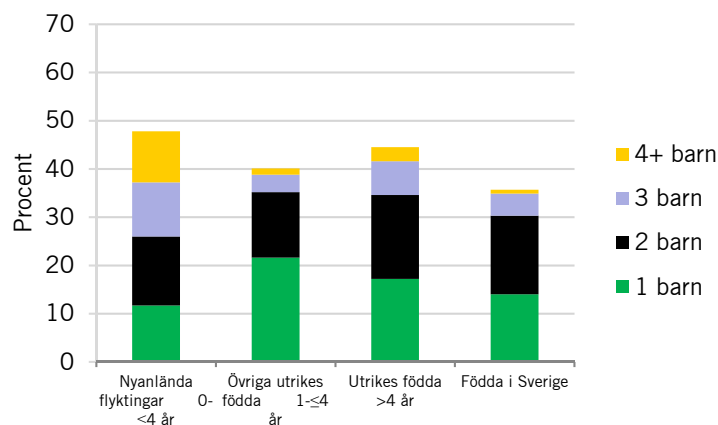
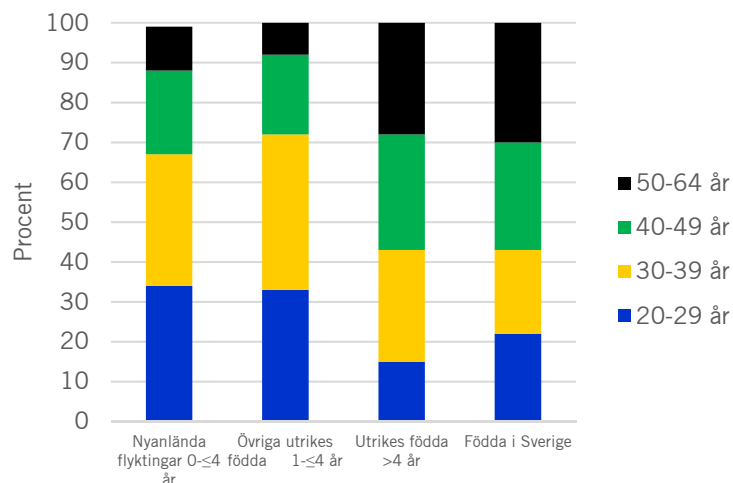
Demografi och arbetsmarknad

Demografi och arbetsmarknad

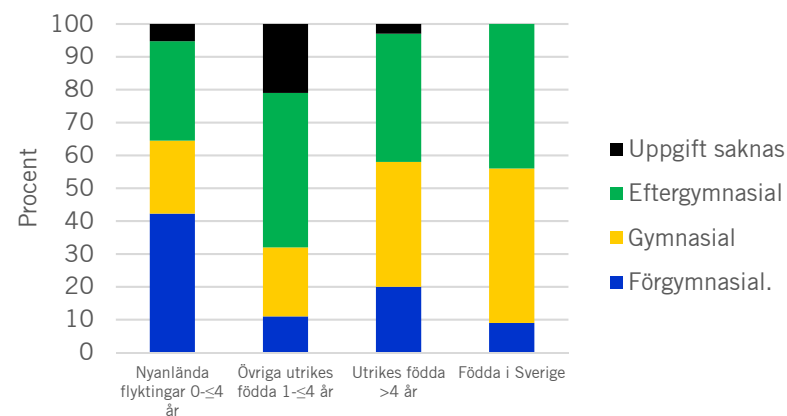
- En stor andel är unga.
- Något vanligare att ha hemmavarande barn – delvis för att gruppen är yngre. Vanligare att ha många barn.
- Många med kort utbildning. Men också relativt många med lång utbildning. Dock, sämre kvalitet i utbildningsvariabeln för utbildningar utanför Sverige.

- Stora skillnader i sysselsättning.
- Få nyanlända flyktingar har en rapporterad månadslön.
- Månadslönen är lägre än för andra grupper.
- Skillnaden i sysselsättning och månadslön minskar med vistelsetiden men kommer inte i kapp den för födda i Sverige.

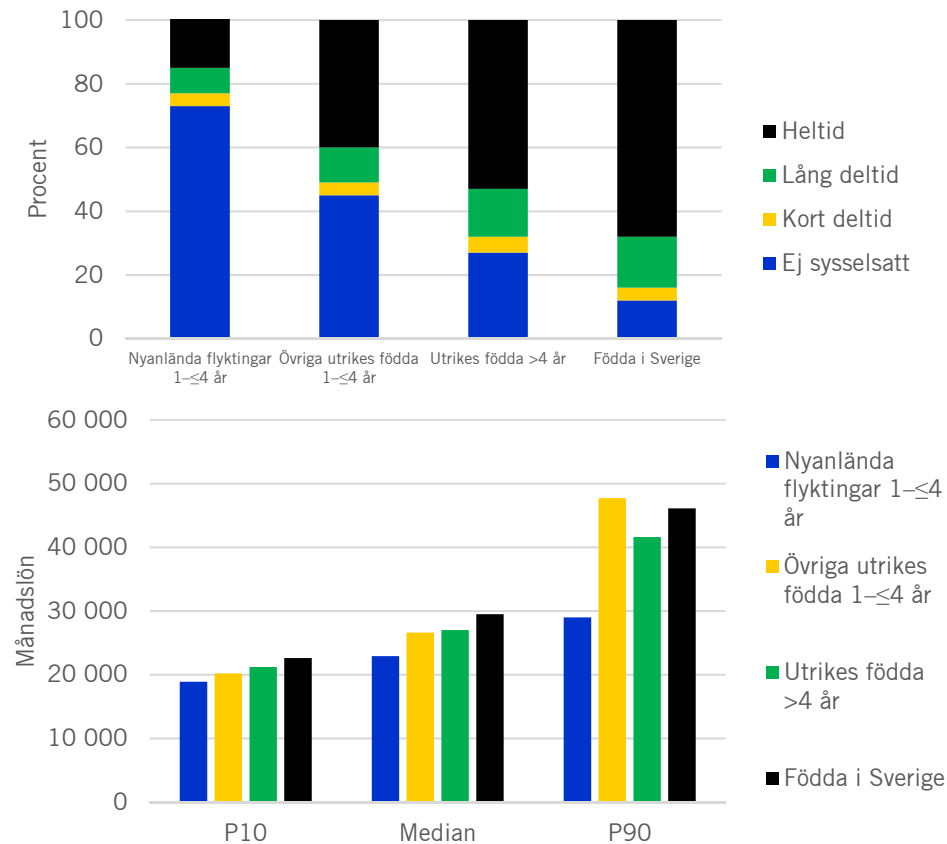
Demografi

- En stor andel är unga – under 30 år och under 40 år. Få är äldre än 50 år.
- Något vanligare att ha hemmavarande barn – delvis för att gruppen är yngre. Vanligare att ha många barn.
- Många med kort utbildning. Men också relativt många med lång utbildning. Dock, sämre kvalitet i utbildningsvariabeln för utbildningar utanför Sverige.

Arbetsmarknaden: Sysstelsättning och månadslön

- Stora skillnader i sysselsättning.
- Få nyanlända flyktingar har en rapporterad månadslön.
- Månadslönen är lägre än för andra grupper.
- Skillnaden i sysselsättning och månadslön minskar med vistelsetiden men kommer inte i kapp den för födda i Sverige.

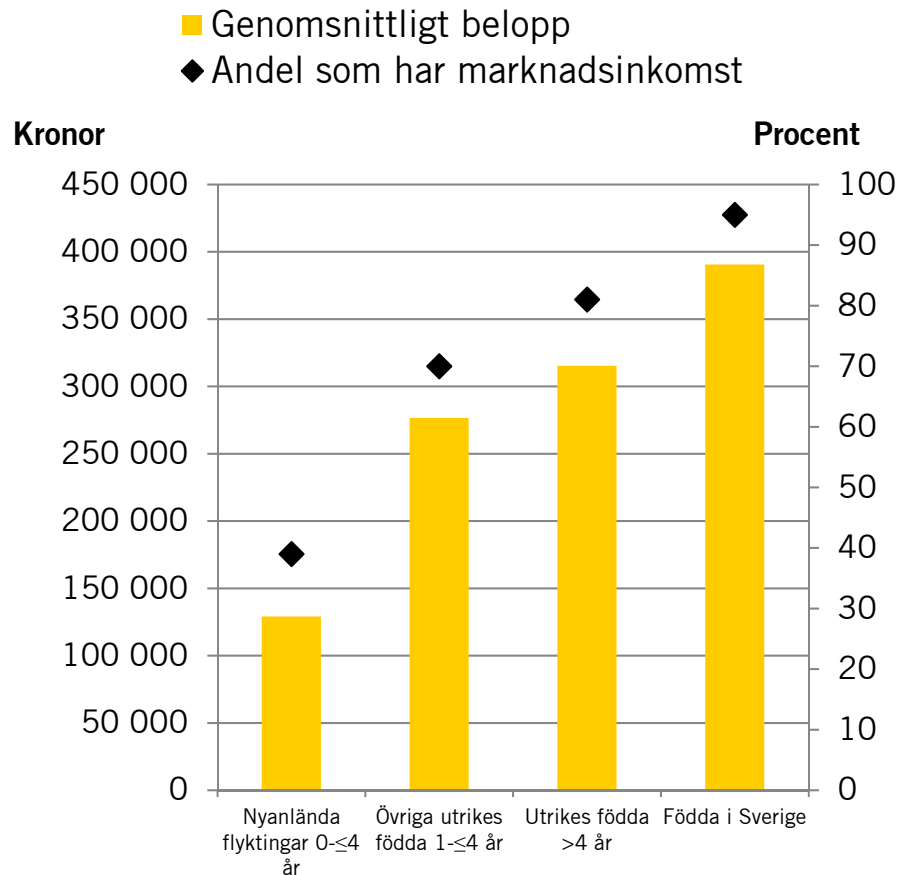
Inkomster

Inkomster från marknaden

Sociala ersättningar	
1. Socialförsäkringen	
<i>A. Bosättningsbaserade</i>	<i>B. Arbetsbaserade</i>
-föräldrapenning på lägstanivå och grundnivå	-föräldrapenning på grundnivå eller sjukpenningnivå
	-tillfällig föräldrapenning
-sjukpenning i särskilda fall	-sjukpenning
-sjukersättning och aktivitetsersättning i form av garantiersättning	-inkomstrelaterad sjukersättning och inkomstrelaterad aktivitetsersättning
-barnbidrag	
-underhållsstöd	
-bostadsbidrag	
-bostadstillägg	
2. Arbetslöshetsförsäkringen	
Grundförsäkring och inkomstbortfallsförsäkring	
3. Etableringsersättning, aktivitetsstöd och utvecklingsersättning	
4. Studiestöd – studiehjälp, studiemedel och studiestartsstöd	
5. Ekonomiskt bistånd	

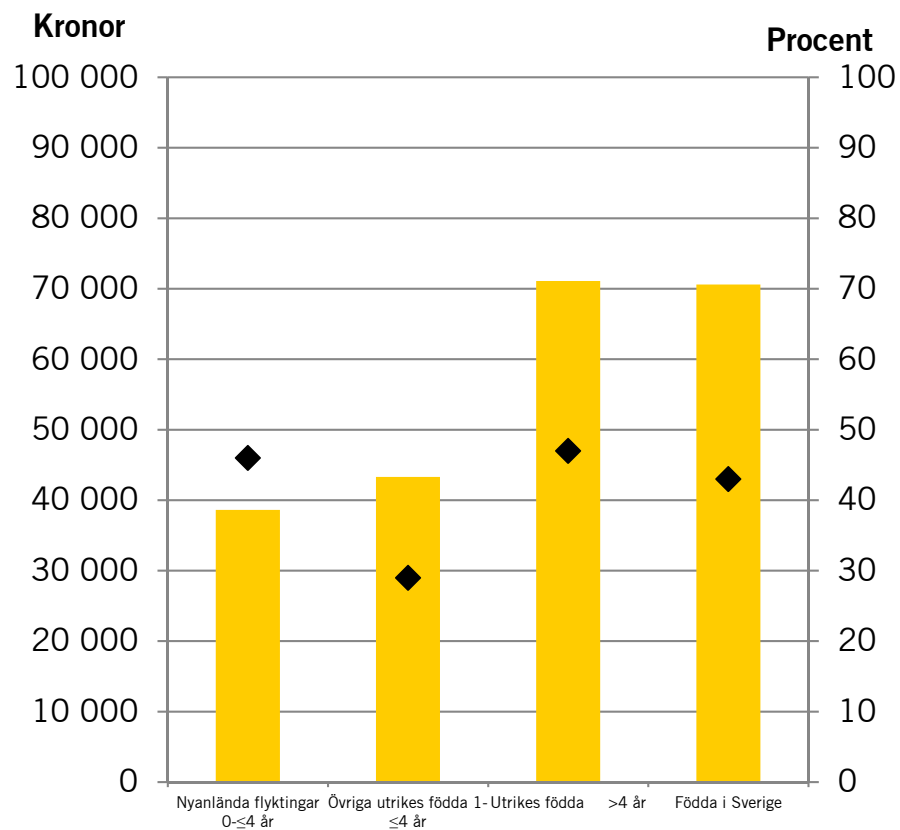
- Alla har tillgång till ersättningarna under samma villkor - även nyanlända flyktingar.
- Enda undantaget är etableringsersättningen som bara kan beviljas nyanlända flyktingar.

Inkomster från marknaden

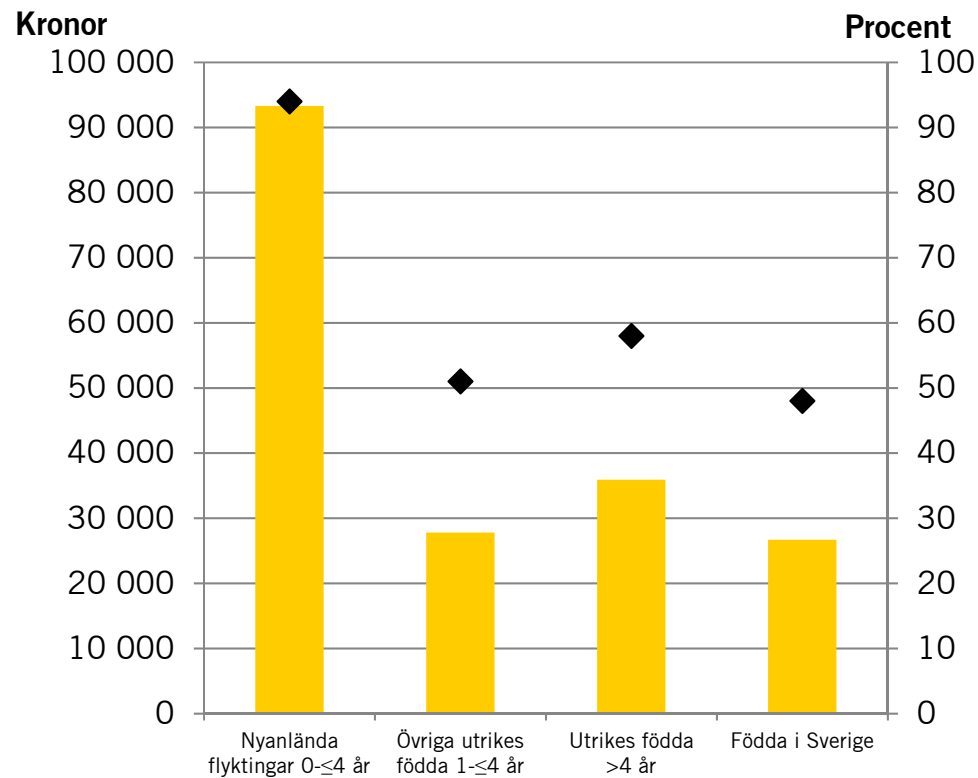
- **Färre har marknadsinkomster.**
- **Genomsnittlig inkomst för de som har en marknadsinkomst är lägre.**

Skattepliktiga transfereringar

- Ungefär lika stor andel som har en skattepliktig transferering som bland födda i Sverige.
- Men framför allt aktivitetsstöd och föräldrapenning – på grundnivå.
- Betydligt lägre genomsnittlig ersättning.
- Få nyanlända flyktingar har kvalificerat sig för inkomstrelaterade ersättningar.

Skattefria transfereringar

- **Mycket vanligt med skattefria transfereringar.**
- **Ca 75 procent har etableringsersättning och en fjärdedel försörjningsstöd. Närmare hälften har bostadsbidrag.**

Bakgrund forts.

- Ekonomiska drivkrafter vid arbetslöshet och sjukdom har kartlagts för 15-20 år sedan (ESO 1997 och LU 2004)

